

3. Загальні засади оцінки майна і майнових прав. Національний стандарт оцінки № 1: Затв. Постановою КМУ від 10 вересня 2003 р. № 1440.

4. *Галасюк В. В.* Кредитование под залог и ликвидационная стоимость: Под. ред. Губенко С. А. — Днепропетровск: Наука и образование, 2000. — 89 с.

5. Оцінка нерухомого майна. Національний стандарт оцінки № 2: Затв. постановою КМУ від 28 жовтня 2004 р. № 1442.

6. Міжнародні стандарти оцінки. Стандарт № 4. «Оцінка для забезпечення позик, заставних, боргових зобов'язань». — Міжнародний комітет по стандартах оцінки майна, 1994.

7. Положення про порядок формування та використання резервів для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків: Постанова Правління Національного банку України від 6.07.2000 року № 279, зі змінами від 6.07.2007.

Стаття надійшла до редакції 17.06.09.

УДК 336.648

О. Ф. Витт

аспірант без відриву від виробництва
кафедри банківських інвестицій,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ДОСВІД ЛІЗИНГУ В США: МОЖЛИВОСТІ ДО ЗАСТОСУВАННЯ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ПРАКТИЦІ

Анализируется существующая практика проведения лизинговых операций компаниями в США. Рассматриваются такие вопросы, как история развития лизингового бизнеса США, доля лизинга в финансировании оборудования, международный лизинг в США.

The existing practice of conducting leasing operations by companies in the USA is being analyzed. Such issues as the history of US leasing business development, leasing share of equipment financing, international leasing in the USA are being examined.

Ключові слова: *лізинг, лізингодавець, лізингоодержувач, лізинг у США, лізингові компанії США, лізингова послуга, історія лізингу.*

У процесі інтеграції України в світову економічну систему національна економіка стає все більш відкритою для руху товарів і капіталів. У таких умовах проблема знаходження таких економічних рішень, які дозволять країні уникнути негативних наслідків цього процесу, має особливе значення.

Потенційний попит на лізингові послуги в Україні оцінюється фахівцями Світового банку від 12 до 80 млрд дол. США. Ці розрахун-

кові цифри враховують теперішній знос основних засобів і потребу їх заміни в різних галузях економіки. Особливе значення лізингові операції мають у таких галузях, як сільське господарство і транспорт. Розвиток ринку лізингових операцій може відіграти вирішальну роль у модернізації обладнання підприємств, розвитку малого і середнього бізнесу в Україні, особливо враховуючи той факт, що більшість малих підприємств не може скористатися кредитами у зв'язку з відсутністю у потрібному обсязі заставного майна. Іноземні експерти оцінюють щорічний обсяг лізингових послуг в Україні в 300 млн дол. США. Аналіз нинішнього стану лізингового ринку показує, що в більшості випадків предметом лізингу є транспортні засоби, сільгосптехніка, офісне і банківське обладнання, обладнання для харчової промисловості, яке досить швидко окупається.

Ринок лізингових послуг в Україні сьогодні демонструє явно виражену тенденцію у бік їх імпорту. Так, понад 80 % лізингових операцій здійснюються за договорами міжнародного лізингу. Основними причинами цього є прийнятні умови нерезидентів України за такими показниками, як термін лізингу, розмір передплати, а також те, що закордонні компанії є класичними фінансовими посередниками і на відміну від українських, не заробляють на самому предметі лізингу. Така ситуація приводить до утворення довгострокової тенденції стоку капіталу з України і до зменшення прибутків бюджету (адже лізинговий платіж зменшує оподатковуваний прибуток) і залежності українських підприємств від іноземних фінансових структур.

Спробуємо проаналізувати досвід провідних країн світу у наданні лізингових послуг. В останні 2–3 десятиріччя в європейських країнах і на американському континенті лізинг став використовуватися дуже широко.

Фінансування орендних операцій різних видів техніки й устаткування завжди активно застосовувалося в США. Перший орендний договір персональної власності був зареєстрований у північно-американських Сполучених Штатах ще в початку XVIII ст.

У 40-х роках XX ст. торговельний агент із Чикаго Золлі Френк вперше запропонував довгострокову оренду автомобілів. Через півстоліття сукупні доходи лізингу автотранспортних засобів перевищують 50 млрд дол. у рік. Справжня революція в орендних стосунках сталася в Америці на початку 50-х років.

В оренду почали здаватися спочатку в невеликих об'ємах, а потім масово засоби виробництва: технологічне устаткування,

машини, механізми, судна, літаки і так далі Уряд США по гідності оцінив це явище — воно оперативно розробило і реалізувало державну програму його стимулювання.

Першим акціонерним суспільством, для якого лізингові операції стали основним видом діяльності, є створена в 1954 р. у Сан-Франциско відома американська компанія United States Leasing Corporation. Засновником компанії є Генрі Шонфелд. Спочатку він створив компанію тільки для однієї конкретної операції. Потім зрозумів, що лізинговий бізнес може стати дуже перспективним, і в результаті на світло з'явилася United States Leasing Corporation. Лізингові операції досить швидко перетнули кордони США, і, отже, з'явилося таке важливе для розвитку лізингового бізнесу поняття, як «міжнародний лізинг». Через кілька років компанія почала відкривати свої філії в інших країнах (перш за все в Канаді в 1959 р.). Надалі компанія почала іменуватися United States Leasing International [1].

У 2008 р. об'єм лізингових операцій у США склав 168,9 млрд дол., що перевищило результат попереднього року на 5,1 %, і, мабуть, цей темп зберігатиметься завдяки розширенню сервісних послуг і активному просуванню на ринки країн, що розвиваються.

США припадало на частку більше 9/10 північноамериканського лізингового ринку, або 39,5 % спільного об'єму світового лізингу.

Лізинг у США є основним інвестиційним інструментом, на долю якого впродовж багатьох років доводиться більше 30% інвестицій в устаткування.

На першому етапі розвитку сучасного лізингового бізнесу в США банкам заборонялося (до 1963 р.) брати участь в операціях у ролі лізингодавців. Проте банки не дистанціювалися від лізингу, а, навпаки, охоче брали участь у лізингових операціях як кредитори лізингових компаній (табл. 1).

Лізингові операції дозволяли застосовувати гнучкі схеми платежів, здійснювати позабалансовий метод обліку майна. Ці обставини істотно сприяли швидкому розвитку лізингу в США. Крім того, мала місце і державна підтримка лізингу. Вона передбачала надання податкових, інвестиційних, амортизаційних пільг.

Безпосередні виробники устаткування, такі всесвітньо відомі компанії, як General Electric, IBM, General Motors, AT&T Capital Corp., Rank Xerox, Caterpillar, Hewlett Packard і ін., добре усвідомивши переваги лізингу, почали створювати дочірні лізингові

підприємства. В середині 90-х років спільні об'єми портфельів лізингових замовлень біля цих компаній коливалися від 2,5 до 41,3 млрд дол., а річні об'єми нового лізингового бізнесу — від 1,2 до 16,8 млрд дол.

Таблиця 1

**ОБ'ЄМИ ЛІЗИНГУ І ЙОГО ЧАСТКА В ІНВЕСТИЦІЯХ
В УСТАТКУВАННЯ В США В 1982—2007 рр.**

Рік	Лізинг устаткування, млрд дол.	Інвестиції в устаткування, млрд дол.	Лізинг в інвестиції в устаткування, млрд дол.
1982	46,6	230,7	20,2
1983	48,4	223,4	21,7
1984	51,4	232,8	22,1
1985	62,6	274,9	22,8
1986	78,7	290,1	27,1
1987	85,0	296,2	28,7
1988	98,0	311,2	31,5
1990	112,7	348,4	32,3
1994	125,4	365,7	34,3
1998	124,3	388,3	32,0
2002	120,2	375,5	32,0
2003	124,7	376,2	32,3
2004	130,5	443,9	29,4
2005	140,2	466,1	28,7
2006	160,7	573,9	28,0
2007	168,9	546,6	30,9

Ще в кінці 60-х років у США склалися три укрупнені види лізингових компаній (незалежні, дочірні фірми виробників і філії банків).

У 1963 р. Фінансовий контролер дозволив банкам займатися лізинговою діяльністю. У 1970 р. був ухвалений Закон про банківську холдингову компанію, який вирішив допустимий об'єм операцій на національному рівні, що зробило лізинг привабливою сферою фінансової діяльності для банків і банківських холдингових компаній. Сьогодні банківські холдингові компанії управляють відділеннями по лізингу і володіють банками з відділеннями по лізингу. Збереження обох видів діяльності пояснюється податковими пільгами і вимогами до капіталу і їх фінансового забезпечення.

Банківські холдингові компанії мають право здійснювати лізинг рухомого і нерухомого майна; національні банки — тільки лізинг рухомого майна.

У 1976 р. Управління стандартизації фінансового обліку випустила ухвалу, відповідно до якої з 1977 р. почали розмежовувати «справжній лізинг» і купівлю за допомогою лізингу. До цього фірми могли брати устаткування в лізинг і не відображати його вартість на своїх балансах, а вести позабалансовий облік, не показуючи зростаючу суму заборгованості.

У 1981 р. у США був ухвалений Закон про реформу системи оподаткування. У нім вказувалися критерії віднесення операцій до лізингових і лібералізувалася система використання податкових пільг по лізингу. Зокрема, були дозволені операції по передачі партнерові податкових пільг.

У 1982 р. у Законі про оподаткування з'явиться термін «фінансовий лізинг». Під ним мається на увазі операція, при якій лізингодержувачу передається в користування устаткування на повний термін або на велику частку життєвого циклу майна; лізингові платежі повністю переводяться лізингодавцю (а не кредиторів); на лізингоотримувачі лежить відповідальність за технічне обслуговування, сплату податків і страхування устаткування; сукупні лізингові платежі, що отримує лізингодавець за весь життєвий цикл устаткування повністю покривають первинну вартість устаткування і забезпечують дохід на інвестований капітал. З 1986 р. клімат для лізингу на податковій основі змінився, і велика частка податкових пільг була скорочена через механізм амортизації.

Проте розвиток лізингу не зупинився. Лізингові операції продовжують залишатися гнучкішими в порівнянні із звичайними, кредитовими.

Закон про рівну конкуренцію у банківській справі (1987 р.) передбачає право національних банків інвестувати до 10 % активів у лізингові договори на чисто лізинговій основі без обмеження величини залишкової вартості.

У США функціонує 15 різних асоціацій, що об'єднують учасників лізингового ринку, у тому числі: Equipment Leasing Association; Western Association of Equipment Lessors; Eastern Association of Equipment Lessors; National Vehicle Leasing Association; Truck Renting and Leasing Association; American Automotive Leasing Association; The Computer and Leasing Remarketing Association.

У США і в деяких європейських країнах лізинг устаткування, і раніше всього автотранспорту, є в більшості своїй не оператив-

ним, а фінансовим. Так, у США серед членів Асоціації компаній, що займаються лізингом устаткування, 13 компаній займалися фінансовим лізингом автомобілів. Об'єм їх операцій протягом року досягав майже 1,5 млрд дол., а в середньому на одну лізингову компанію доводилося договорів по автомобілях на 150 млн дол, у той же час сім компаній займалися оперативним лізингом автомобілів. Спільний об'єм цих операцій за рік склав 264,6 млн дол., тобто в середньому на одну компанію доводилося 37,8 млн дол. (табл. 2) [2].

Таблиця 2

**НАЙБІЛЬШІ АМЕРИКАНСЬКІ ЛІЗИНГОВІ КОМПАНІЇ
(ЗА ДАНИМИ НА ПОЧАТОК 2009 р.), млн дол.**

Позиція в світовому рейтингу компаній	Найменування компанії	Спільний об'єм портфеля лізингових контрактів	Вартість лізингових договорів укладених протягом року	Співвідношення між об'ємами портфеля лізингових контрактів і операціями протягом року
1	2	3	4	5 = 3 : 4
1	GE Capital	41300	16800	2,5
7	General Motors Auto Corp.	13631	10363	1,3
10	AT&T Capital Corp.	7661	4250	1,8
14	IBM Credit Corp.	5300	2800	1,9
16	MercedesBenz Credit Corp.	5300	1876	2,8
19	Caterpillar Financial Services	4511	2183	2,1
28	Comdisko Inc	3840	1582	2,4

На ринку лізингових послуг компанії США є найбільш помітними і великими. З приведених даних видно, що лізинг у США дійсно розвивається дуже динамічно не дивлячись на достатньо жорстке регулювання з боку держави.

Сьогодні в Україні, в умовах економічної кризи, коли отримати кредит або скористатися розстрочкою для оновлення виробничих потужностей практично неможливо, одним із небагатьох способів залучення довгострокового фінансування залишається лізинг [3].

Література

1. Газман В. Д. Особенности развития лизинга в США. — М.: Эксперт «Оборудование». — № 3. — 2008.
2. World Leasing Yearbook, Euromoney Institutional Investor PLC, 568 p. — 2009.
3. Українське об'єднання лізингодавців. Сайт у мережі Інтернет. — www.leasing.org.ua

Стаття надійшла до редакції 15.05.09.

УДК 368.17

Г. В. Верченко

асистент кафедри страхування,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

СТРАХУВАННЯ ЖИТЛОВИХ БУДИНКІВ ГРОМАДЯН НА ВИПАДОК СТИХІЙНОГО ЛИХА

В статье проанализировано состояние и перспективы введения обязательного страхования жилых домов граждан от стихийных бедствий.

In the article the state and the prospects of the introduction of the required insurance of the apartment houses of citizens from the natural calamities are analyzed.

Ключові слова: *ризик геологічного характеру, надзвичайна ситуація, страхування житлових будинків громадян.*

Подальший розвиток економіки зумовлює підвищення вартості майнових об'єктів. При цьому більш високими темпами зростає частина багатства у формі житла та іншої нерухомості, що належить фізичним особам. Власники житлових будинків та інших приміщень і споруд нерідко потерпають від руйнівних подій спричинених такими поширеними природними явищами, як стихійні лиха, зокрема повені. Метою статті є визначення проблем